

тривалий час, може призвести (і нерідко призводить) до руйнування сформованих ділових зв'язків, зривів термінів виконання прийнятих на себе цивільних зобов'язань, неотримання передбачуваного прибутку і навіть до визнання громадянина банкрутом.

Незаконне притягнення громадянина до кримінальної відповідальності викликає моральні страждання не тільки у потерпілого, але і у членів його родини - дружини, дітей і батьків, які відчувають широкий спектр негативних емоцій - почуття образи, страху, обурення, гіркоти, та ін. Питання про те, чи мають названі особи право вимагати компенсації заподіяної їм моральної шкоди, має велике наукове і практичне значення.

НОМІНАЦІЯ: ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ТА СПЕЦІАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

Організація і тактика протидії організованим злочинним угрупованням у сфері економічних відносин

Івашенко В.В., курсант навчально-наукового інституту підготовки фахівців для підрозділів слідства та кримінальної міліції НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент *Томма Р.П.*

Неправомірна вигода є одним із небезпечних суспільних злочинів. В якості предмета неправомірної вигоди може фігурувати все, що має матеріальну цінність: гроші, цінні папери, платіжні документи, речі, продукти харчування тощо. Нерідко надання неправомірної вигоди службовій особі здійснюється як дарування, погашення вигаданого боргу, виплата преміальних, програш у карти або парі. Істотно ускладнює викриття та подальше розслідування цього виду злочинів та обставина, що особа яка надає неправомірну вигоду є зацікавленою особою, яка також несе кримінальну відповідальність.

Наукові розробки у сфері протидії корупції та окремих її видів містяться у працях А.І. Берлача, А.А. Вітвицького, Ю.П. Гармаєва, Н.С. Гільмутдінової, Т.А. Діканової, О.Ф. Долженкова, С.П. Дорожкова, В.Д. Ларичева, В.І. Михайлова, В.Л. Нарішкіна, С.І. Ніколаюка, А.А., Д.Й. Никифорчук, Парамонова, О.В. Процюка, Ю.І. Сучкова, Р.П. Томма та ін.

Невід'ємна частина корупції – одержання неправомірної вигоди службовими особами. В своїй сукупності вони є однією з найгостріших вад, які підривають економічний стан та правовий імідж держави.

Суспільна небезпека неправомірної вигоди визначається тим, що посадова особа, використовуючи свої службові повноваження в злочинних цілях, може заподіяти серйозну шкоду функціонуванню

державного апарату, економіці країни, правам та інтересам громадян, підірвати авторитет відповідних установ.

Аналіз статистичних показників виявлення, розкриття економічних злочинів підрозділами ДСБЕЗ МВС України за 2012/2013 роки (див. mvs.gov.ua) свідчить, що питома вага фактів одержання неправомірної вигоди у структурі викритих економічних злочинів по галузях складає:

- освіта, кожний шостий;
- охорона здоров'я, кожний дев'ятий;
- житлово-комунальне господарство, кожний чотирнадцятий;
- зовнішньоекономічна діяльність, кожний п'ятнадцятий;
- промисловість, кожний двадцять третій.

Неправомірна вигода - родове поняття, яке охоплює три нерозривно пов'язаних між собою склади злочину: підкуп працівника державного підприємства установи чи організації (ст.354 КК України), прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою (ст.368 КК України), провокація підкупу (ст.370 КК України), пропозиція або надання неправомірної вигоди службовій особі (ст. 369КК України).

Як свідчить практика роботи правоохоронних органів України, найбільшого поширення пропозиції одержання неправомірної вигоди набуло в таких сферах діяльності:

1. Контролюючих органах (податкових інспекціях, контрольно-ревізійних відділах, інспекціях по цінах тощо; галузевих – енергонагляду, газової служби, санепідемстанціях, управліннях захисту прав споживачів, рибінспекціях тощо);

2. Підрозділах по управлінню комунальним майном та реєстрації суб'єктів підприємництва;

3. Житлово-експлуатаційних та квартирних управліннях;

4. Підрозділах земельних ресурсів та архітектури;

5. Центрах зайнятості;

6. Нотаріальних конторах та ДОРАЦС;

7. Закладах охорони здоров'я;

8. У кредитно-фінансовій системі, перш за все, страхових компаніях, пенсійних фондах, банківських та інших фінансових установах;

9. У митних органах;

10. На підприємствах, які випускають (добувають) та реалізують високоліквідну продукцію (сировину);

11. В закладах освіти;

Найвразливішими для одержання неправомірної вигоди стали такі види діяльності:

- надання ліцензій (ліцензування понад 120 видів діяльності дозволів, квот на імпорт, паспортів, банківських ліцензій, оформлення митних документів;

- здійснення цінового контролю;

- блокування виходу на ринок нових фірм та інвесторів, а також забезпечення монополії на фінансовому ринку;
- визначення виконавців державних замовлень та постачальників пального у сільському господарстві;
- надання субсидій, пільгових кредитів, митних пільг;
- розподіл об'єктів нерухомості, телекомунікацій, енергетичної інфраструктури, зерносховищ;
- безконтрольне та нерегламентоване право службовців використовувати регулятивні акти, особливо на ділянках екології та охорони здоров'я (безпідставні перевірки з боку санепідемстанцій, інших контролюючих органів);
- адміністрування податків;
- призначення на керівні посади;
- місцеве самоврядування.

Причинами та умовами розповсюдження фактів одержання неправомірної вигоди є:

- нормативна нерегульованість і нечіткість в розмежуванні прав і обов'язків посадових осіб;
- порушення деякими посадовими особами підприємств, установ та організацій правових актів, посадових інструкцій, які регламентують господарську діяльність;
- недостатня професійна підготовка оперативних працівників, які займаються безпосередньо виявленням та документуванням корупції та хабарництва;
- низький рівень взаємодії підрозділів ОВС із іншими службами та правоохоронними органами, зокрема неналежна співпраця з територіальними підрозділами ОВС у питаннях надання останніми інформації про осіб та факти хабарництва, одержані під час оперативно-розшукових заходів щодо документування інших видів злочинів;
- послаблення адміністративного контролю за діяльністю посадових осіб з боку наглядових державних органів;
- незадовільна робота з керівними кадрами;
- бюрократизм, неналежне відношення до скарг громадян;
- відсутність оприлюднення усіх аспектів діяльності влади в центрі і на місцях.

У той же час, незважаючи на практичний та науковий інтерес до посадової злочинності, а саме вивчення проблем фактів одержання неправомірної вигоди та розробки заходів щодо її подолання, не отримало належного теоретичного розвитку. Тому дослідження, присвячені організації і тактиці протидії документування фактів одержання неправомірної вигоди посадовими особами є актуальними як для науки, так і для практики.